PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2020/1049

od 15. srpnja 2020.

o dopuštanju Francuskoj da odobri biocidne proizvode koji se sastoje od *in situ* dobivenog dušika za zaštitu kulturne baštine

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2020) 4715)

(Vjerodostojan je samo tekst na francuskom jeziku)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o stavljanju na raspolaganje na tržištu i uporabi biocidnih proizvoda ([1]), a posebno njezin članak 55. stavak 3.,

nakon savjetovanja sa Stalnim odborom za biocidne proizvode,

budući da:

(1) Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012 sadržava aktivne tvari čiji je profil u pogledu okoliša ili zdravlja ljudi ili životinja povoljniji od opasnijih kemikalija. Stoga se proizvodi koji sadržavaju te aktivne tvari mogu odobriti prema pojednostavljenom postupku. Dušik je uvršten u Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012 uz ograničenje da se upotrebljava u ograničenim količinama u spremnicima za neposrednu uporabu.

(2) U skladu s člankom 86. Uredbe (EU) br. 528/2012 dušik je odobren i kao aktivna tvar za upotrebu u biocidnim proizvodima vrste 18, „Insekticidi" ([2]). Biocidni proizvodi koji se sastoje od tako odobrenog dušika odobreni su u nekoliko država članica, uključujući Francusku, i isporučuju se u plinskim bocama ([3]).

(3) Dušik se može dobiti i *in situ* iz okolnog zraka. Dušik dobiven *in situ* trenutačno nije odobren za upotrebu u Uniji te nije naveden u Prilogu I. Uredbi (EU) br. 528/2012 ni uvršten na popis aktivnih tvari obuhvaćenih programom pregleda postojećih aktivnih tvari u biocidnim proizvodima iz Priloga II. Delegiranoj uredbi Komisije (EU) br. 1062/2014 ([4]).

(4) U skladu s člankom 55. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 528/2012 Francuska je 14. siječnja 2020. Komisiji podnijela zahtjev za odstupanje od članka 19. stavka 1. točke (a) te uredbe kojim traži da joj se dopusti da odobri biocidne proizvode koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* iz okolnog zraka za potrebe zaštite kulturne baštine („zahtjev").

(5) Kulturnu baštinu može oštetiti velik broj štetnih organizama, od insekata do mikroorganizama. Prisutnosti tih organizama ne samo da može uzrokovati gubitak kulturnog dobra, već i predstavlja rizik od širenja tih štetnih organizama na druge predmete koji se nalaze u blizini. Bez odgovarajuće obrade moglo bi doći do nepopravljivog oštećenja predmetâ, čime bi se ozbiljno ugrozila kulturna baština.

(6) Dušik dobiven *in situ* upotrebljava se za stvaranje kontrolirane atmosfere s vrlo niskom koncentracijom kisika (anoksija) u trajnim ili privremenim hermetičkim šatorima ili komorama za obradu namijenjenima kontroli štetnih organizama koji se nalaze na predmetima kulturne baštine. Dušik se odvaja iz okolnog zraka i ubrizgava u šator ili komoru za obradu, pri čemu se udio dušika u atmosferi povećava na približno 99 %, a time gotovo u potpunosti istiskuje kisik. Vlažnost dušika ubrizganog u prostor za obradu određuje se ovisno o potrebama predmeta koji se obrađuje. Štetni organizmi ne mogu preživjeti u uvjetima stvorenima u šatoru ili komori za obradu.

([1]) SL L 167, 27.6.2012., str. 1.

([2]) Direktiva Komisije 2009/89/EZ od 30. srpnja 2009. o izmjeni Direktive 98/8/EZ Europskog parlamenta i Vijeća radi uvrštenja dušika kao aktivne tvari u njezin Prilog I. (SL L 199, 31.7.2009., str. 19.).

([3]) Popis odobrenih proizvoda dostupan je na: https://echa.europa.eu/fr/information-on-chemicals/biocidal-products.

([4]) Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1062/2014 od 4. kolovoza 2014. o programu rada za sustavni pregled svih postojećih aktivnih tvari sadržanih u biocidnim proizvodima iz Uredbe (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 294, 10.10.2014., str. 1.).

(7) Prema informacijama koje je dostavila Francuska, upotreba dušika dobivenog *in situ* čini se jedinom učinkovitom tehnikom za kontrolu štetnih organizama koja se može, bez rizika od oštećivanja i uz razuman trošak, upotrebljavati na svim vrstama materijala i kombinacija materijala prisutnih u muzejskim zbirkama i izložbama te mjestima kulturne baštine.

(8) Metoda anoksije ili promijenjene/kontrolirane atmosfere navedena je u normi EN 16790:2016 „Očuvanje kulturne baštine – Integrirano upravljanje zaštitom od štetnika u zaštiti kulturne baštine”, a dušik u toj normi opisan kao „najviše upotrebljavan” za postizanje anoksije.

(9) Postoje i druge tehnike kontrole štetnih organizama, kao što su obrada niskim temperaturama, toplinska obrada i gama-zračenje, a mogu se upotrebljavati i druge aktivne tvari. Međutim, prema navodima Francuske, svaka od tih tehnika ima svoja ograničenja zbog štete koju tijekom obrade može uzrokovati na određenim materijalima i zato se nijedna od njih ne može koristiti za obradu svih vrsta materijala i kombinacija materijala.

(10) Prema podacima koje je dostavila Francuska, kad je riječ o tehnici dezinfestacije hlađenjem postoje sumnje o tome je li ona prikladna za sve kolekcije likovne i dekorativne umjetnosti. Primjenom te tehnike mogla bi se oštetiti djela od laminiranih materijala (obojeni, lakirani ili voskom premazani predmeti, predmeti s intarzijom ili inkrustacijama). Međutim, kada je riječ o očuvanju kulturne baštine uvrštene na popis nacionalne baštine, takve sumnje nisu dopuštene u skladu s nacionalnim politikama očuvanja koje se primjenjuju na ustanove u kojima se javne zbirke čuvaju.

(11) Kako je navedeno u zahtjevu, tehnika dezinfestacije povišenjem temperature nije u širokoj primjeni u ustanovama kulturne baštine. Kao i u slučaju dezinfestacije hlađenjem, postoji zabrinutost u pogledu učinka toplinske obrade na slojevite materijale. Osim toga, pri toplinskoj obradi postoje dodatni rizici od gubitka svojstva prianjanja ljepila, omekšavanja voštanih dijelova i izbijanja na površinu prethodno upotrijebljenih kemikalija, zbog čega se na površini predmeta pojavljuju mrlje.

(12) Prema informacijama iz zahtjeva, primjena tehnike gama-zračenja zahtijeva posebnu opremu koja ispunjava posebne sigurnosne zahtjeve i napredne vještine. Stoga je ta tehnika skupa i teško primjenjiva. K tome, ona nije prikladna za prozirne ili providne materijale koji zbog gama-zračenja obično postanu neprozirni ili se na njima pojave mrlje.

(13) U zahtjevu se dokazuje da se upotrebom biocidnih proizvoda koji sadržavaju druge aktivne tvari dostupne na tržištu u Francuskoj na obrađenim djelima stvaraju ostaci koji se mogu osloboditi u okoliš i predstavljati rizik za zdravlje ljudi. Nadalje, te tvari imaju znatne nedostatke u pogledu fizičkog očuvanja kulturnih djela jer mnoge od njih mogu izazvati promjene u boji, izbijanje masne ili ljepljive tekućine, površinske kristalizacije ili promjene DNK-a materijala životinjskog podrijetla.

(14) U proteklih nekoliko desetljeća u kontekstu integriranog upravljanja zaštitom od štetnika za potrebe zaštite kulturne baštine, sve je više ustanova kulturne baštine prestalo s upotrebom potencijalno opasnih kemikalija i počelo primjenjivati tehnike, kao što je anoksija, koje su manje agresivne za zbirke kulturne baštine i manje štetne za osobe koje s njima rukuju.

(15) Prema informacijama iz zahtjeva upotreba dušika u bocama nije odgovarajuća alternativa za muzeje i mjesta kulturne baštine zbog nedostataka u pogledu praktičnosti njegove primjene i ekonomskih nedostataka. Zbog ograničenog kapaciteta boca potreban je česti prijevoz, a za njihovu pohranu odvojen prostor. Skladištenje velikog broja boca predstavlja sigurnosni rizik zbog prisutnosti stlačenog plina. U usporedbi s upotrebom dušika u bocama primjena anoksije dušikom dobivenim *in situ* podrazumijeva niže troškove za ustanove kulturne baštine. Osim početnog ulaganja u komoru za obradu i generatora *in situ* dušika ta tehnika ne podrazumijeva dodatne troškove.

(16) Zahtjev da muzeji i mjesta kulturne baštine primjenjuju nekoliko tehnika za kontrolu štetnih organizama, od kojih svaka odgovara određenim materijalima i predmetima, umjesto da primjenjuju jednu već isprobanu tehniku koja odgovara svim materijalima, podrazumijeva dodatne troškove za muzeje i mjesta kulturne baštine te im otežava postizanje cilja prestanka upotrebe opasnih aktivnih tvari u okviru njihova integriranog upravljanja zaštitom od štetnika.

(17) Rasprave o mogućem odstupanju u skladu s člankom 55. stavkom 3. u pogledu dušika dobivenog *in situ* održane su 2019. tijekom nekoliko sastanaka ([5]) Komisijine stručne skupine nadležnih tijela za biocidne proizvode.

(18) Osim toga, nakon prvog, sličnog zahtjeva Austrije za odstupanje u pogledu proizvoda koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ*, Europska agencija za kemikalije provela je na zahtjev Komisije javno savjetovanje o tom zahtjevu, čime je svim zainteresiranim stranama omogućeno da iznesu svoje mišljenje. Velika većina zaprimljenih odgovora, od njih 1 487, bila je za odstupanje. U brojnim odgovorima istaknuti su nedostaci dostupnih alternativnih tehnika: termička obrada može oštetiti određene materijale; upotrebom drugih aktivnih tvari na artefaktima se stvaraju toksični ostaci koji se postupno oslobađaju u okoliš; upotreba dušika u bocama ne omogućuje kontrolu relativne vlažnosti u prostoru za obradu, što je nužno pri obradi određenih materijala.

(19) Dvije međunarodne organizacije koje zastupaju muzeje i mjesta kulturne baštine, točnije Međunarodno vijeće muzeja i Međunarodno vijeće za spomenike i spomeničke cjeline, izjavile su da namjeravaju podnijeti zahtjev za uključivanje dušika dobivenog *in situ* u Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012, čime bi se državama članicama omogućilo da proizvode koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* odobre bez potrebe za odstupanjem u skladu s člankom 55. stavkom 3. te uredbe. Međutim, za provedbu ocjene takvog zahtjeva, uvrštavanje tvari u Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012 i dobivanje odobrenja za proizvod, potrebno je vrijeme.

(20) Iz zahtjeva je vidljivo da u Francuskoj nisu dostupne odgovarajuće alternative jer trenutačno raspoložive alternativne tehnike imaju nedostatke zbog njihove neprikladnosti za obradu svih materijala ili u pogledu praktičnosti njihove primjene.

(21) Na temelju svih navedenih argumenata primjereno je zaključiti da je dušik dobiven *in situ* ključan za zaštitu kulturne baštine u Francuskoj te da nije dostupna odgovarajuća alternativa. Francuskoj bi stoga trebalo omogućiti da odobri stavljanje na raspolaganje na tržištu i upotrebu biocidnih proizvoda koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* za zaštitu kulturne baštine.

(22) Za evenutalno uvrštavanje dušika dobivenog *in situ* u Prilog I. Uredbi (EU) br. 528/2012 i naknadno odobrenje država članica za proizvode koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* potrebno je vrijeme. Stoga je primjereno dopustiti odstupanje za razdoblje u kojem bi se dovršili temeljni postupci,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Francuska može odobriti stavljanje na raspolaganje na tržištu i upotrebu biocidnih proizvoda koji se sastoje od dušika dobivenog *in situ* za zaštitu kulturne baštine do 31. prosinca 2024.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena Francuskoj Republici.

Sastavljeno u Bruxellesu 15. srpnja 2020.

Za Komisiju
Stella KYRIAKIDES
Članica Komisije

([5]) 83., 84., 85. i 86. sastanak predstavnika nadležnih tijela država članica za provedbu Uredbe (EU) br. 528/2012, održani redom u svibnju 2019., srpnju 2019., rujnu 2019. i studenome 2019. Zapisnici sa sastanaka dostupni su na: https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0